**पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये खरेदी केलेल्या धानाच्या भरडाईबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन**
**अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग**
**शासन परिपत्रक क्रमांक:- धानभ-१२१७/प्र. क्र.१५४ /नापु-२९**
**मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२**
**दिनांक : - २४ नोव्हेंबर, २०१७**

**वाचा :- १) शासन निर्णय, क्रमांकः खरेदी १०१४/ प्र.क्र.१७/ नापू २९, दि.१४ जानेवारी २०१६**
**२) शासन निर्णय, क्रमांक: खरेदी १०१७/प्र.क्र.१४०/नापु २९, दि. ४ ऑक्टोबर, २०१७**
**३) शासन शुध्दीपत्र क्रमांक खरेदी - १०१७/प्र.क्र.१४०/ ना.पु.२९ दि.५ ऑक्टोबर, २०१७**
**४) शासन शुध्दीपत्र क्रमांक खरेदी - १०१७/प्र.क्र.१४०/ ना.पु.२९ दि.१० ऑक्टोबर, २०१७**

**शासन परिपत्रक :-**

खरीप पणन हंगाम २०१७-२०१८ करिता किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेअंतर्गत "विकेंद्रीत खरेदी योजना " संपूर्ण राज्यात राबविण्याचे संदर्भ क्र. १ च्या शासन निर्णयान्वये निर्देश देण्यात आले आहे. त्यानुसार सदर योजनेंतर्गत खरेदी होणाऱ्या धानाची भरडाई खरेदीबरोबरच सुरु करणे आवश्यक आहेत. धानाची भरडाई ही अभिकर्ता संस्थेने (दि महाराष्ट्र स्टेट को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई व महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक ) केंद्र शासनाच्या विहित मापदंडानुसार करावयाची आहे. केंद्र शासनाने धान भरडाईसाठी तात्पुरत्या अनुषंगिक खर्चास मान्यता दिलेली आहे.

२. उपरोक्त योजना सक्षमपणे राबविण्याच्या दृष्टीने जिल्हा पुरवठा अधिकाऱ्यांच्या जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील:-

१) आवश्यकतेनुसार धान खरेदी केंद्रे सुरु झाली आहेत किंवा कसे, याची शहानिशा करावी.

२) एका खरेदी केंद्रास संलग्न असलेली गावे इतर खरेदी केंद्रांना जोडलेली नाहीत, याची खात्री करावी.

३) शेतकऱ्यांकडून खरेदी केलेल्या धानाची नोंद online पध्दतीने केली जात आहे किंवा कसे याबाबत नियंत्रण ठेवावे.

४) शेतक-यांना होणारे प्रदान विहीत मुदतीत होत आहे किंवा कसे ,याबाबत खातरजमा करावी.

५) धानाचे वितरण आदेश (D.O.) धान खरेदी केलेल्या दिनांकापासून सात दिवसांच्या आत नियुक्त केलेल्या मिलरला देण्यात येत आहेत किंवा कसे, याची काटेकोरपणे खात्री करावी.

६) ॲडव्हान्स सीएमआर (Advance CMR) जमा केल्यावर संबंधित मिलरकडून धान उचलले जात आहे किंवा नाही,याची तपासणी करावी.

७) जेथे ॲडव्हान्स सीएमआर (Advance CMR) जमा केला जात नाही, तेथे वितरण आदेश दिल्याच्या दिनांकापासून धानाची भरडाई करुन सीएमआर १५ दिवसांत शासनाच्या विहीत केलेल्या गोदामात जमा होत आहे, याची खात्री करावी.

८) सी.एम.आर. राज्यशासनाच्या विहीत केलेल्या गोदामामध्ये जमा केल्याच्या दिनांकापासून तीन दिवसांत जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी सी.एम.आर. प्रतिपुर्ती दावे वित्तीय सल्लागार व उपसचिव यांना online सादर करावेत. त्यामध्ये वित्तीय सल्लागार व उपसचिव कार्यालयाच्या खाते क्रमांकांचा तपशिल खालीलप्रमाणे नमूद करुन प्रतिपूर्तीची रक्कम सदरहू खात्यामध्ये वर्ग करण्याबाबत कळवावे.

"Accounts Officer, Civil Supplies, Axis Bank, New Marin Lines,
**खाते क्र.२३३०१०२०००००६४८, IFSC Code-UTIB००००२३३"**

३. उपरोक्त योजना सक्षमपणे राबविण्याच्या दृष्टीने **जिल्हाधिका-यांच्या जबाबदा-या** खालीलप्रमाणे राहतील :-

१. संपूर्ण जिल्ह्यातील धानाच्या भरडाईकरिता सक्षम गिरणीधारकाची स्पर्धात्मक निविदेद्वारे जिल्हाधिकारी निवड करु शकतील.

२. मिलर्सची नियुक्ती करताना त्याच्या मालकीची मिल असल्याबाबतचे सबळ पुरावे घेण्यात यावेत. जसे मिलचे SSI नोंदणी प्रमाणपत्र, कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे मान्यता असल्याचे प्रमाणपत्र, गिरणीच्या नावाचे विद्युत देयक, मागील ३ वर्षांचे Audit Statement (ज्यामध्ये Net Worth Positive असावी), GST Registration व मागील कोणत्याही हंगामाचे धान/ सीएमआर (Custom Milled Rice) बाकी नाही व शासनाला कोणतीही रक्कम देय नाही अशा आशयाचे ₹ १००/- च्या स्टॅम्प पेपरवर शपथपत्र घ्यावे.

३. ज्या मिलर्सवर अभिकर्ता संस्थांनी FIR दाखल केला असेल व त्याअनुषंगाने चौकशी सुरु असेल अशा मिलर्सला भरडाईचे काम देण्यात येवू नये.

४. ज्या मिलर्सकडे पूर्वीच्या हंगामाचा सी.एम.आर. देणे बाकी आहे त्यांना भरडाईचे काम देण्यात येऊ नये.

४. पणन हंगाम २०१७-२०१८ मधील धानाच्या भरडाईसाठी खालील सूचना केंद्र शासनाच्या आदेशांच्या अधिन राहून देण्यात येत आहेत. केंद्र शासनाचे यासंदर्भातील सर्व आदेश अभिकर्ता संस्थेवर व मिलर्सवर बंधनकारक राहतील.

१) **उतारा:-**

एक क्विंटल धानाच्या भरडाईतून कमीत कमी ६७% (६७ किलो) तांदूळ (सी.एम.आर.) प्राप्त झाला पाहिजे.

२) **धानाची भरडाई:-**

राज्यात सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत तांदूळ वितरीत होत असल्यामुळे, आधारभूत किंमत खरेदी योजनेअंतर्गत खरेदी केलेल्या धानाची तांदळासाठी (सी.एम.आर.) भरडाई करण्याची कार्यवाही करावी.

३) **भरडाईचा दर**:-

केंद्र शासनाकडून निश्चित करण्यात आलेले भरडाई दर सन २०१७-१८ या हंगामासाठी लागू राहतील.

४) **धानाची हाताळणूक:**

धानगिरणीमधील धानाची उतराई, हाताळणूक व भरडाई, तसेच ५० किलोच्या न्यू.बी.ट्विल गोणीमध्ये, दुहेरी शिलाईसह, सी.एम.आर.( तांदूळ ) भरणे, तसेच सी.एम.आर. वजन करुन वाहनामध्ये भरण्याची जबाबदारी गिरणी मालकाची असेल. यास्तव सुरक्षिततेसाठी ते प्रसंगी विमा उतरवतील, मात्र त्यासाठी शासनाकडून कोणताही वेगळा खर्च धान गिरणीमालकांना अनुज्ञेय असणार नाही.

५) **धान व सी. एम. आर. च्या वाहतूकीची जबाबदारी:-**

खरेदी केंद्रावर खरेदी करण्यात आलेल्या धानाची वाहतूक करुन ते धान गिरणीमध्ये नेण्याची व भरडाईअंती प्राप्त झालेला सी. एम. आर.(तांदूळ) विहीत केलेल्या शासकीय गोदामापर्यंत पोहचविण्याची सर्वस्वी जबाबदारी गिरणी मालकाची राहील.

६) **वाहतूक खर्च** :-

खरेदी केंद्र / साठवणूक केंद्र ते धानगिरणी व **धान गिरणी ते विहित शासकीय गोदाम या दरम्यानची** धान वाहतूक केंद्र शासन /भारतीय अन्न महामंडळ मंजूर करतील ते टप्पेनिहाय वाहतूक दर सन २०१७-१८ या खरीप पणन हंगामासाठी देय राहतील. तसेच, यासंदर्भात शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या सविस्तर सूचना देखील सर्व संबंधितांना लागू राहतील. धान वाहतूकीच्या खर्चाच्या मागणींचे दावे वित्तीय सल्लागार व उपसचिव कार्यालयास सादर करतांना सोबतच्या केंद्र शासनाच्या दिनांक १७.१२.२०१३ च्या पत्रातील निदेशानुसार सुधारित वाहतुकीचा तक्ता **जोडपत्र क्रमांक १** मध्ये दिल्याप्रमाणे सादर करतांना त्यासोबत वितरण आदेश, वाहतूक पास,सा.बां.वि./शासकीय वाहतूक प्राधिकरण/आदिवासी विकास महामंडळ किंवा मार्केटिंग फेडरेशनच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांकडून प्रमाणित केलेले वाहतूक अंतराचे प्रमाणपत्र इ.च्या छायांकित प्रती प्राधिकृत अधिकाऱ्यांकडून प्रमाणित करुन प्रत्येक देयकासोबत जोडणे आवश्यक आहे. त्याचप्रमाणे वाहतूक देयके वरील कार्यालयाकडे मंजूरीसाठी पाठविताना त्यासोबतच अभिकर्ता संस्थांकडून विलंबास जबाबदार असणाऱ्या गिरणीमालकांवर केलेल्या दंडात्मक कार्यवाही व वसुलीबाबतचे प्रमाणपत्रही देयकासोबत जोडणे बंधनकारक राहील. तसेच, पुढीलप्रमाणे स्वतंत्र प्रमाणपत्र सादर करण्यात यावे:-

**"प्रमाणित करण्यात येते की, दाव्यातील रकमेची मागणी यापूर्वी करण्यात आलेली नाही व तसे आढळून आल्यास मागणी करण्यात आलेली रक्कम, एकरकमी शासन जमा करण्यात येईल. तसेच,दाव्यातील अभिलेख, वितरण आदेश, वाहतूक पास इ. कागदपत्रे "मागणी अधिकारी " या नात्याने या कार्यालयात जतन करुन ठेवले आहेत व ते आवश्यकतेप्रमाणे भविष्यात निरीक्षणास उपलब्ध करुन देण्यात येतील."**

७) **बारदाना:-**

बारदाना वापराबाबत शासनपत्र क्रमांक : खरेदी-१८०६/४७९/प्र.क्र.३७७९/ नापु-२९, दिनांक ३० मे, २००६ अन्वये दिलेल्या सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी. सी.एम.आर.साठी लागणाऱ्या बारदानाची रक्कम केंद्र शासनाने निश्चित केलेल्या दराने अभिकर्त्यास देय असेल. सी.एम.आर. भरुन शिल्लक राहणारा बारदाना अभिकर्त्यांनी स्वत:कडे ठेवावा. त्यापोटी, अभिकर्त्यास केंद्र शासनाने ठरविलेल्या दराने बारदाना घसारा देय राहील. त्याचप्रमाणे, शासनपत्र क्रमांक: खरेदी१८०३/ १५६४/ प्र.क्र.३४९७/ ना.पु.२९, दिनांक ०३ नोव्हेंबर, २००३ अन्वये कळविल्यानुसार **"अ" दर्जाचे तांदळाचे गोणीवर इंग्रजीतील कॅपिटल लेटर "A", तर सर्वसाधारण (Common) दर्जाचे तांदळाचे गोणीवर "C" असे अक्षर मार्किंग करावे.** त्याशिवाय, शासन पत्र क्रमांक : खरेदी १०१७/प्र.क्र.१४०/ ना.पु.२९, दिनांक २२ ऑगस्ट, २०१७ च्या पत्रान्वये दिलेल्या निर्देशांनुसार कलर कोडींग करावे. (जोडपत्र क्रमांक - २ )

८) भरडाई दरम्यान मिळणारा ब्रान, भूसा इत्यादी सर्व उत्पादने गिरणीमालकाकडे राहतील. त्यासाठी कोणतीही रक्कम त्यांचेकडून वसूल केली जाणार नाही.

९) भरडाई करताना रबरी रोलरने ५% ते ७% पॉलिश अपेक्षित आहे.

१०) केंद्र शासनाने हंगाम २०१७-१८ साठी ठरविलेल्या सोबतच्या **जोडपत्र-३** मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे, जमा करावयाचा सी.एम.आर. एफ.ए.क्यू. विनिर्देशात बसणारा असला पाहिजे.

११) सी.एम.आर. जमा करण्यासाठीचा बारदाना केंद्र शासनाने ठरविलेल्या दर्जाचा व सोबतच्या **जोडपत्र-४** मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे असावा.

१२) **धान भरडाई: -**

धान खरेदी करतेवेळी १७ % पेक्षा कमी ओलावा / आर्द्रता असलेले धानच खरेदी केले जावे. यावर्षी खरेदी चालू असतानाच भरडाई सुरु करावयाची असल्याने व **खरेदीचा कालावधी दि.५ ऑक्टोबर, २०१७ ते दि. ३१ मार्च २०१८**, तसेच **दि. १ मे २०१८ते दि. ३० जून, २०१८** असल्यामुळे विहित मुदतीत भरडाई पूर्ण करण्याची दक्षता घ्यावी. भरडाईसाठी गिरणीमालकांना धान देताना धानाच्या गोण्या प्रमाणित असल्यास १०% गोण्यांची चाचणी वजन करुन द्यावे. गोणी प्रमाणित नसल्यास १००% धान वजन करुन द्यावे. गोणी प्रमाणित असतानाही गिरणीमालकांना धान १००% वजन करुन हवे असल्यास, ९०% तोलाईचा खर्च गिरणीमालकांनी सोसावा. मात्र १०% गोण्यांची चाचणी करुन देण्यासाठी होणारा तोलाईचा खर्च संबंधित अभिकर्ता संस्थांनी सोसावा. धान खरेदीसाठी Moisture Meter व आवश्यक असणारी इतर उपकरणे इ. संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार खरेदी करावी.

१३) **गिरणीमालकांची जबाबदारी:**

"अभिकर्त्यांनी मिलर्सला वितरण आदेश (D.O.) दिल्यावर अभिकर्त्यांनी १० दिवसांत गिरणीमालकांस धानाची प्रत्यक्ष डिलिव्हरी दिली पाहिजे. तसेच, गिरणीमालकाने या १० दिवसांत धान उचलले पाहिजे व त्यानंतर १५ दिवसात भरडाई

केलेला सी.एम.आर. संबंधित गिरणीमालकांमार्फत विहित शासकीय गोदामात जमा झाला पाहिजे." परिणामी, अभिकर्त्याकडून गिरणीमालकांना धानाचा वितरण आदेश (D.O.) दिल्यानंतर **१० दिवसांच्या आत** अभिकर्त्याने गिरणीमालकांना धान उपलब्ध करुन द्यावे व या कालावधीत कोणत्याही परिस्थितीत गिरणीमालकांनी धानाची उचल करावी, अन्यथा धान उचल करण्यास झालेल्या विलंबास केवळ गिरणीमालक जबाबदार आहे असे गृहित धरून,अशा गिरणीमालकाकडून प्रतिदिन विहित केल्याप्रमाणे ७० पैसे प्र.क्विं. नुसार दंड वसूल करण्यात यावा. धानाची उचल केल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत, **संबंधित गिरणीमालकांमार्फत** सी.एम.आर. विहित शासकीय गोदामात जमा झाला पाहीजे.

**१४) सी.एम.आर. स्विकृतीचा आगाऊ कार्यक्रम :**

दोन्ही अभिकर्ता संस्थांनी नियुक्त केलेले गिरणीमालक पुढील आठवडयाचे प्रत्येक तारखेस सी.एम.आर. तांदळाची किती वाहने विहित शासकीय गोदामात जमा करण्यासाठी पाठविणार यांची आगावू माहिती (गिरणीनिहाय ॲडव्हान्स प्रोग्राम) जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांना द्यावी व त्यासाठी संबंधितांची त्वरीत मान्यता (Confirmation) घ्यावी व अशा मान्यतेनुसार त्या-त्या तारखेस ठरविल्यानुसार वाहने पाठवावीत. अशा मान्य झालेल्या कालबध्द कार्यक्रमानुसार गिरणीनिहाय सी.एम.आर. **संबंधित गिरणीमालकामार्फत** विहित शासकीय गोदामात जमा करण्यात यावा. ज्या प्रकरणी जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांच्याकडून सी.एम.आर. जमा करून घेण्यास विलंब झालेला आहे, अशा प्रकरणी संबंधित जिल्हा मार्केटिंग अधिकारी/ प्रादेशिक व्यवस्थापक यांनी विनिर्दिष्टपणे प्रकरणनिहाय नोंद ठेवावी. अशी कार्यवाही केल्यामुळे ज्या प्रकरणी गिरणीमालकाच्या चुकीशिवाय सी.एम.आर. जमा करण्यास विलंब झालेला असेल, अशा प्रकरणी गिरणीमालकावर दंडात्मक कारवाई होणार नाही. **मात्र, ज्या प्रकरणी विलंबाने सी.एम.आर. जमा करण्यास गिरणीमालक जबाबदार असेल अशा प्रकरणी गिरणीमालकावर** सी.एम.आर. **किंमतीच्या १५% दराने व्याज आकारणी करण्यात यावी.** मात्र असा दंड/ व्याजाची वसुली असल्यास संबंधित अभिकर्त्यांनी ही वसुली करुन वित्तीय सल्लागार व उपसचिव यांच्याकडे जमा करावी. मात्र शासकीय गोदामात सी.एम.आर.जमा होण्यासाठी झालेल्या विलंबाकरीता कोणतीही नुकसान भरपाई गिरणीमालकाला देय असणार नाही. यासंदर्भात दिनांकनिहाय देऊ केलेली वाहने, जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी मान्यता दिलेली वाहने, प्रत्यक्षात पाठविलेली वाहने, जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी स्विकारलेली वाहने व शिल्लक वाहने यांची माहिती दर आठवडयास अभिकर्त्यांनी online जिल्हाधिका-यांना व शासनास न चुकता सादर करावी.

**१५)** संबंधित **गिरणीमालकाने** सी.एम.आर. जमा केल्याची पोहोच (Acceptance Receipt) **लगेचच किंवा उशिरात उशिरा दोन दिवसांत** अभिकर्त्याकडे जमा करावी. खरेदी केलेल्या धानाची भरडाई करुन तयार होणारा सी.एम.आर. जमा केल्याबाबतची पोहोच देताना

**जिल्हा पुरवठा अधिकारी/सहायक जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी सी.एम.आर.प्रत्यक्षपणे राज्य शासनाच्या विहित गोदामांत जमा झाल्याची खात्री करावी.** मात्र, सदर योजनेअंतर्गत खरेदी केलेल्या धानाची भरडाई करुन सी.एम.आर. विहित शासकीय गोदामात जमा करण्याबाबतची संपूर्ण जबाबदारी अभिकर्ता संस्थांचीच राहील.

अभिकर्त्यांनी **प्रत्येक आठवडयाच्या अखेरीस** भरडाईसाठी दिलेले धान व विहित शासकीय गोदामात जमा केलेला सी.एम.आर. यांचे एकत्रित विवरणपत्र पोच पावतीसह (Acceptance Receipt) जिल्हानिहाय वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, मुंबई यांच्याकडे पाठवावे तसेच त्याची प्रत संबंधित जिल्हाधिकारी कार्यालयास पाठवावी. अभिकर्त्याने सादर केलेले एकत्रित विवरणपत्र व पोच पावतीच्या (Acceptance Receipt) आधारे भरडाई खर्चाची प्रतिपूर्ती वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, मुंबई यांनी करावी.

अभिकर्ता संस्थांमार्फत सी.एम.आर. शासकीय गोदामात जमा केल्यास सी.एम.आर. दाव्यांच्या प्रतिपूर्तीसाठी, अभिकर्ता संस्थेने वरीलप्रमाणे कार्यवाही करावी.

**१६) भरडाईची माहिती-**

केंद्र शासनाने दि. ७ ऑक्टोबर, २०१३ च्या पत्रान्वये दिलेल्या निदेशानुसार खरेदी व भरडाईची माहिती Public Fund Monitoring System (PFMS) मध्ये उपलब्ध करुन देण्याची कार्यवाही दोन्ही अभिकर्ता संस्था व संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी रोजच्या रोज करावी व ती संबंधित क्षेत्रीय व्यवस्थापक, भारतीय अन्न महामंडळ यांना उपलब्ध करुन द्यावी. **(जोडपत्र-५)**

**१७) अभिकर्ता संस्थेची जबाबदारी:-**

१) भरडाईसाठी धानाची उचल करणे तसेच, धान भरडाई करुन सी.एम.आर. विहित शासकीय गोदामामध्ये जमा करणे याचा कालबध्द कार्यक्रम आखून देण्यात आलेला आहे, त्याचे पालन न झाल्यास गिरणीमालकांवर दंडात्मक कारवाई करण्याबाबत स्पष्ट आदेश देण्याता आले आहेत. त्याप्रमाणे अभिकर्ता संस्थांनी कार्यवाही करावी.

२) यास्तव धान शिल्लक राहिल्यामुळे व सी.एम.आर. जमा न केल्यामुळे शासनास जे नुकसान होईल त्याच्या सव्वापटीने अभिकर्ता संस्थांकडून वसुली करण्यात येईल.

३) गिरणीमालकांची नियुक्ती विहित कार्यपध्दतीचा अवलंब करुन जिल्हाधिकारी यांच्या मान्यतेने करण्यात यावी.

४) व्यवस्थापकीय संचालक, मार्केटिंग फेडरेशन व आदिवासी विकास महामंडळ यांनी या परिपत्रकात नमुद केल्याप्रमाणे कार्यवाही होत असल्याचा नियमितपणे आढावा घ्यावा. शेतक-यांना धान चुकारे प्रदान करणे, खरेदी केंद्रावरुन गिरणीमालकांना विहित मुदतीत धान उपलब्ध करुन देणे व शिल्लक धान व सी.एम.आर. मुळे शासनाचे नुकसान होणार नाही, हे कटाक्षाने पाहावे.

५) भरडाईनंतर तयार झालेला सी.एम.आर. **संबंधित गिरणीमालकामार्फत** विहित मुदतीत विहित शासकीय गोदामात जमा होतो किंवा कसे, याची खात्री करावी.

**१८) अभिकर्ता संस्थेने घ्यावयाची दक्षता:**

१. धान भरडाईसाठी मिलर्सकडे सोपविताना अभिकर्ता संस्थेने खालीलप्रमाणे प्राथम्यक्रम देण्याची दक्षता घ्यावी.

अ) उघडयावर साठविलेले ( अपवादात्मक स्थितीत असल्यास) असे धान.

ब) खाजगी गोदामात साठविलेले धान.

क) सहकारी संस्थांच्या गोदामात साठविलेले धान.

ड) शासकीय /अभिकर्त्यांच्या गोदामात साठविलेले धान.

इ) महिनानिहाय साठा विवरणपत्रे online अद्ययावत ठेवण्याची दक्षता घेणे आवश्यक आहे.

**१९) भरडाईचा कालावधी :**

धान भरडाईचे काम लवकरात लवकर व शक्यतो **धान खरेदीच्या दिनांकापासून एका महिन्यांत अथवा उशीरात उशीरा दिनांक ३० जून, २०१८ पर्यंत पूर्ण करावे.** त्यादृष्टीने अभिकर्ता संस्थांनी आवश्यक ते पूर्व नियोजन करावे.

**२०) भरडाईसाठी जिल्हा समन्वय समिती:-**

भरडाईच्या कामी सर्वसाधारण देखरेख ठेवण्यासाठी खालील प्रमाणे जिल्हा समन्वय समिती नेमण्यात यावी.

| जिल्हाधिकारी - | अध्यक्ष |
|---|---|
| जिल्हा पुरवठा अधिकारी - | सदस्य |
| सहायक जिल्हा पुरवठा अधिकारी - | सदस्य |
| जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था - | सदस्य |
| मार्केटिंग फेडरेशन /आदिवासी विकास महामंडळाचे जिल्हा व्यवस्थापक - | सदस्य-सचिव |

खरेदी केलेल्या धानाच्या भरडाईच्या अनुषंगाने अभिकर्ता संस्थेस मदत करण्याची जबाबदारी जिल्हा समन्वय समितीची असेल. मात्र, खरेदी केलेल्या धानाची भरडाई करुन सी.एम.आर. **संबंधित गिरणीमालकामार्फत** विहित शासकीय गोदामात जमा होईपर्यंत सर्व जबाबदारी अभिकर्ता संस्थेची आहे. परिणामी, **अभिकर्ता संस्थांनी खालीप्रमाणे कार्यवाही करणे आवश्यक आहे** :-

(१) फक्त गिरणीमालकांशीच करारनामा करण्यात यावा. कोणत्याही परिस्थितीत ट्रेडर्स अथवा अन्य नावांखाली व्यवसाय करणा-यांशी करारनामा करु नये.

(२) धान भरडाईनंतर जास्तीत जास्त सी.एम.आर. ( म्हणजेच ६७% तांदूळ) जमा करण्यास तयार असणाऱ्या गिरणीमालकांना प्राधान्य देण्यात यावे.

(३) अभिकर्त्याने गिरणीमालकांशी करारनामा करताना हंगाम नमूद करणे आवश्यक राहील.

(४) करारनाम्याप्रमाणे गिरणीमालकांकडून बँक गॅरंटी घेणे.

(५) गिरणीनिहाय द्यावयाच्या धानाचे प्रमाण निश्चित करणे.

(६) धान गिरणीमालकांच्या प्रत्यक्ष ताब्यात देणे.

(७) गिरणीमालकांकडून धानाची भरडाई करुन **संबंधित गिरणीमालकामार्फत** सी.एम.आर. विहित शासकीय गोदामात जमा करणे.

(८) अभिकर्ता संस्था यांनी धान वाहतुकीचे देयक वित्तीय सल्लागार व उपसचिव यांच्या कार्यालयास सादर करतांना जवळच्या मिलकरीता व जवळच्या मार्गाने वाहतूक केल्याबाबतचे प्रमाणपत्र देणे आवश्यक राहील.

(९) **संबंधित गिरणीमालकामार्फत** विहित कालावधीत सी.एम.आर. विहित शासकीय गोदामात जमा न केल्यास/ धान उचलण्यास विलंब झाल्यास करारनाम्यामध्ये दंडात्मक तरतूद ठेवावी. तसेच, याबाबतचे वितरण आदेश (डी.ओ.) देयकासोबत तपशिलवार कागदपत्रे सोबत जोडणे आवश्यक राहील.

**२१) धान भरडाईस प्राधान्य:-**

जिल्हानिहाय खरेदी केलेल्या धानाची भरडाई करण्यासाठी अभिकर्ता संस्थांनी खालीलप्रमाणे गिरणीमालकास प्राधान्य द्यावे.

१) स्थानिक गिरणीमालकांचा प्राथम्याने विचार करावा. शक्यतो जिल्ह्याबाहेरील गिरणीधारकांना भरडाईचे काम देण्यात येऊ नये. तथापि अदिवासी भागामध्ये धान भरडाई गिरण्यांची संख्या कमी असल्याने जिल्ह्यालगतच्या गिरणीधारकांना भरडाईचे काम देण्याबाबत संबंधित जिल्हाधिकारी व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ यांनी त्यांच्या स्तरावर एकत्रितपणे निर्णय घ्यावा.

२) ॲडव्हान्स सी.एम.आर. (Advance CMR) जमा करण्याची हमी देणा-या गिरणीमालकास प्राधान्य देण्यात यावे. एका गिरणीमालकाकडून एका वेळी जास्तीत जास्त पाच लॉट घेण्यात यावे. संबधित गिरणीमालकाने त्याप्रमाणात धानाची उचल केल्यानंतरच त्यांना पुढील भरडाईचे काम देण्यात यावे.

३) काळया यादीतील गिरणीमालकांना भरडाईचे काम देण्यात येऊ नये.

४) गतवर्षी विहित मर्यादेत (वाढीव कालावधी विचारात न घेता) भरडाई केलेल्या गिरणीमालकास प्राधान्य द्यावे. वाढीव मुदत देवूनही भरडाई न केल्यामुळे शासनाचे नुकसान झाले आहे अशा गिरणीमालकास भरडाईचे काम देऊ नये.

५) भरडाईत कसूरदार (Defaulter) असलेल्या गिरणीमालकास भरडाईचे काम देण्यात येऊ नये.

६) भरडाई क्षमता (Milling capacity) व वाहतूकीसाठी जवळच्या अंतराचा प्रामुख्याने विचार करावा.

७) गिरणीधारकाची भरडाई क्षमता लक्षात घेऊन त्याला पूर्ण हंगामात किती धान दिले जाईल व हे दिलेले धान हंगामापूर्वी विहित मुदतीत भरडाई करुन दिले जाईल याची हमी गिरणीधारकाकडून घेण्यात यावी.

८) कार्यरत खरेदी केंद्र, त्याची खरेदी क्षमता, त्या केंद्राला जोडण्यात आलेले भरडाईचे उद्दिष्ट या बाबतची माहिती नियंत्रण कक्षाला देण्यात यावी.

९) गिरणी मालकाने भरडाई केलेला सी.एम.आर संबधित गिरणीमालकामार्फत शासकीय गोदामात जमा करून देयक सादर करताच, अभिकर्त्याने १० दिवसात, भरडाई खर्च विहित दराने गिरणीमालकास द्यावा.

१०) खरेदी केलेल्या धानाच्या भरडाईच्या अनुषंगाने अभिकर्ता संस्थेस मदत करण्याची जबाबदारी जिल्हा समन्वय समितीची असेल.

**२२)** धानाचा /सी.एम.आर. चा अपहार झाल्यास किंवा धानाची उचल, भरडाई व सी.एम.आर. जमा करण्यास विलंब झाल्यास भरपाई वसूल करण्याची कारवाई अभिकर्त्याने जागरुकतेने वेळीच करावी, असे न झाल्यास संबंधितांना व्यक्तिगत जबाबदार धरण्यात येईल.

**२३)** सी.एम.आर. जमा करताना तूट आल्यास, सी.एम.आर. च्या ठरविलेल्या दरापेक्षा सव्वापट रक्कम अभिकर्त्याने गिरणीमालकांकडून वेळीच वसुल करुन शासनाकडे भरावी.

**२४)** गिरणीमालकांकडून किमान सहा महिन्यांसाठी बँक गॅरंटी राष्ट्रीयकृत अथवा अनुसूचित बँकेची घ्यावी व अंतिम हिशोब पूर्ण होई पर्यंन्त गॅरंटीची मुदत आणि वैधता (Validity) पुरेशी व वेळीच वाढवून घ्यावी. गिरणीच्या भरडाई क्षमतेनुसार आवश्यक तेवढया रकमेची, परंतु किमान धानाच्या व भरडाईअंती प्राप्त सी.एम.आर. च्या किंमतीची बँक गॅरटी अभिकर्त्यांकडे करारनामा करण्यापूर्वी द्यावी लागेल. ही बँक गॅरटी कोणत्याही वेळी दिल्या जाणाऱ्या एकूण धानाची किंमत व सी.एम.आर. ची किंमत वसूल करता येवू शकेल या रितीने घेण्यात येईल. सुरक्षा अनामत व बँक गॅरटी हा भरडाईचा व्यवहार पूर्ण झाल्यावर परत करण्यात येईल, त्यावर व्याज अनुज्ञेय असणार नाही. गिरणीमालकांच्या क्षमतेप्रमाणे भरडाईचे काम देण्याची जबाबदारी संबंधित अभिकर्त्याची राहील.

२५) **इसारा रक्कम व अनामत रक्कम –**

भरडाईसाठी तयार असलेल्या गिरणीमालकांकडून रुपये ५०,०००/- इसारा रक्कम तसेच, अशा गिरणीमालकांना एकूण भरडाईसाठी मंजूर केलेल्या धानासाठी लागणारा भरडाई खर्च अधिक धान भरडाईसाठी होणारा अंदाजित वाहतूक खर्च या दोहोंच्या एकूण किंमतीच्या ५% अनामत रक्कम अभिकर्ता संस्थेकडे राष्ट्रीयकृत बँकेच्या नावे, धनादेशाद्वारे किंवा online जमा करणे आवश्यक राहील.

२६) सन २०१७-२०१८ या हंगामात धान भरडाईसाठी **दि.३० जून, २०१८ पर्यंत मुदत विहित करण्यात आली आहे.** भरडाईमध्ये होणारा विलंब टाळण्याच्या दृष्टीने खरेदी पाठोपाठ भरडाईच्या कार्यवाहीस सुरुवात करण्यात यावी. शासन स्तरावरुन कोणत्याही परिस्थितीत वाढीव मुदतीसाठी केंद्राकडे विनंती करण्यात येणार नाही, या बाबींचा अत्यंत गांभिर्याने विचार

करुन **दिलेल्या मुदतीतच भरडाई पूर्ण करुन सी.एम.आर. संबंधित गिरणीमालकामार्फत** विहित शासकीय गोदामात जमा करणे बंधनकारक राहील.

२७) धान भरडाईचे काम विहीत कालावधीत पूर्ण करण्यात न आल्यास अशा गिरणीमालकासमवेत करण्यात आलेला करारनामा रद्द करण्याचे पूर्ण अधिकार अभिकर्ता संस्थेच्या व्यवस्थापकीय संचालकांना राहतील. गिरणीमाकासमवेत झालेला करारनामा रद्द करताना इसारा रक्कम व अनामत रक्कम जप्त करुन अभिकर्ता संस्थांनी तात्काळ शासन जमा करावी. तसेच, गिरणीमालकाकडे शिल्लक असलेल्या धानाची व सी.एम.आर. ची **सूचना क्र. ४.२२ मध्ये नमूद केल्यानुसार सव्वापट दराने होणारी रक्कम संबंधित गिरणीमालकाच्या बँक गॅरंटीतून वसूल करुन शासन जमा करावी.**

२८) खरेदी अभिकर्त्यांनी धान भरडाई गिरण्यांना वेळोवेळी भेटी देवून भरडाई कामाची तपासणी करावी व परिणामकारक नियंत्रण ठेवावे. जिल्हाधिकारी, जिल्हा पुरवठा अधिकारी किंवा सहायक जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी सुध्दा वेळोवेळी झालेल्या कामाचा आढावा घ्यावा.

२९) केंद्र शासनाच्या सुचनेनुसार व विनिर्देशात बसणारा (F.A.Q.) सी.एम.आर.विहित कालमर्यादेत **जे गिरणीमालक** जमा करणार नाहीत, त्यांची नांवे काळया यादीमध्ये टाकण्यात येतील, ही अट करारनाम्यात समाविष्ट करण्यात यावी. वरील सूचनांव्यतिरिक्त खरेदी अभिकर्ते यांना योग्य वाटतील, अशा इतर अटी व शर्तीचा समावेश करारनाम्यात करण्यास पूर्णत: मुभा राहील.

३०) अभिकर्त्यानी भरडाईचे काम तातडीने पूर्ण करुन खरेदी व भरडाईसह अंतिम खर्चाचे हिशेब सोबतच्या केंद्र शासनाच्या दिनांक १९.८.२०१५ च्या पत्रातील सुचनेप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रे व पुराव्यासह वित्तीय सल्लागार व उप सचिव यांचेकडे खरेदी हंगाम संपताच सहा महिन्याच्या विहित कालावधीत सादर करणे आवश्यक आहे.

३१) उपरोक्त सूचनांच्या आधारे अनुषंगिक खर्च अंतिम करण्याचा प्रस्ताव केंद्र शासनाकडे मंजूरीसाठी सादर केला जाईल व मंजूरीनंतर अभिकर्त्यास अनुषंगिक खर्च अंतिमरित्या मंजूर केला जाईल.

उपरोक्त मार्गदर्शक सूचनांस अनुसरुन, गिरणीमालकासमवेत करारनामा करणे व भरडाई करुन सी.एम.आर. जमा करणे ही कामे संबंधित अभिकर्त्याने तातडीने विहित मुदतीत पूर्ण करावीत व त्यासंबंधीचा साप्ताहिक प्रगती अहवाल शासनास सादर करावा.

३२) भरडाईचे काम त्वरेने करण्याबाबत व अंतिम लेखापरीक्षित विवरणपत्रे आवश्यक ती कागदपत्रे व पुराव्यासह वित्तीय सल्लागार व उपसचिव यांच्या कार्यालयास सादर करण्याबाबत **सूचना क्र.४.३०** मध्ये नमूद केली आहे. याबाबतची अंतिम लेखा परीक्षित विवरणपत्रे वित्तीय सल्लागार व उपसचिव कार्यालयास सादर करण्याबाबत दिल्या जाणा-या सूचनांचे तत्परतेने पालन तथा पूर्तता करणे अनिवार्य आहे.

**३३) सीएमआर वाहतूक :-**

शासकीय गोदाम ते सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतील वितरकापर्यंतची वाहतुक करण्याबाबत स्वतंत्रपणे आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

**सर्वसाधारण सूचना** -

१) तांदूळ लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेमध्ये वितरित केल्यानंतर दरमहा प्रमाणपत्रे पुढील प्रमाणे जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालयाने वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, ,मुंबई यांच्या कार्यालयास सादर करावीत. ( नमूना जोडपत्र -६ मध्ये पहावा.)

२) सीएमआर जमा करण्यासाठी भाडयाने घेतलेल्या गोदामामध्ये एकदा साठा केलेला सीएमआर २ महिन्यापेक्षा अधिक काळ सदर गोदामात राहणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.

३) सीएमआरच्या साठवणूक व वितरणाच्या कार्यवाहीबाबत स्वतंत्रपणे निदेश देण्यात येतील.

४) तांदळाचे प्रत्यक्ष लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेमधील वितरण व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी सादर करावे.

५) शासनाने विहित केलेले गोदाम व शासकीय गोदाम येथील गुणवत्ता नियंत्रणाची जबाबदारी संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांची राहील.

वरील शासन परिपत्रक, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर असून त्याचा संकेतांक २०१७११२४१६३६४९४४०६असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Satish Shridhar Supe

Digitally signed by Satish Shridhar Supe
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Food Civil Supplies And Consumer Protection Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=f7773ccec10687b16ba0f2d3f7f9e6f87fe68f9b1b2cb5b73b75bab952ca0621, cn=Satish Shridhar Supe
Date: 2017.11.24 16:42:18 +05'30'

**( सतिश सुपे )**
**उप सचिव, महाराष्ट्र शासन**

**सहपत्रे:**- जोडपत्र १ ते ६

**प्रति,**

१) व्यवस्थापकीय संचालक,महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघ,कनमुर हाऊस, मुंबई-४०० ००१.
२) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ मर्या., आदिवासी विकास भवन,जुना आग्रा रोड, नाशिक - ४२२ ००१.
३) जिल्हाधिकारी, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली, ठाणे,पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग,
४) वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न, नागरी पुरवठा मुंबई.
५) जिल्हा पुरवठा अधिकारी,नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली, ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग.

६) सहायक जिल्हा पुरवठा अधिकारी,नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली, ठाणे,पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग.
७) सर व्यवस्थापक (महाराष्ट्र) ,भारतीय अन्न महामंडळ, ५ वा माळा, दत्तपाडा रोड, राजेंद्र नगर, बोरीवली (पूर्व), मुंबई-४०००६६
८) उपआयुक्त (पुरवठा), सर्व विभाग.

**<u>प्रत माहितीसाठी अग्रेषित :-</u>**

१) मा.विरोधी पक्षनेता विधानसभा/विधान परिषद
२) सर्व विधान परिषद सदस्य व विधान सभा सदस्य.
३) अपर मुख्य सचिव, (पणन), सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४) प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
५)प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
६) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई ( ५ प्रती ),
७) खाजगी सचिव, मा.मंत्री (अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण ), मंत्रालय, मुंबई-३२.
८) मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षांची कार्यालये, (प्रत्येकी ५ प्रती),
९) ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, ग्रंथालय ६ वा मजला, विधानभवन, मुंबई. (१० प्रती)
१०) संचालक, दि महाराष्ट्र स्टेट को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई
११) संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक

## जोडपत्र क्रमांक -१

## धान/तांदुळ वाहतुकीचा तपशील दर्शविणारे विवरणपत्र

**धान**

| अ.क्र | जिल्हयाचे नाव | धान खरेदी केंद्राचे नाव | भरडाई केंद्राचे नाव | डिओ.क्र.व दिनांक | टि.पी.क्र.व दिनांक | भरडाईसाठी दिलेला निव्वळ भात (क्विं.) | खरेदी केंद्र ते मिल पर्यंतचे अंतर | ८ किमी पेक्षा कमी असणाऱ्या वाहतूकीसाठी दर (रु./क्विं.) | ८ किमी पेक्षा कमी असणाऱ्या वाहतूकीची रक्कम | ८ किमी पेक्षा जास्त असणाऱ्या वाहतूकीसाठी दर (रु./क्विं.) | ८ किमी पेक्षा जास्त असणाऱ्या वाहतूकीचे अंतर (कि.मी.) | ८ किमी पेक्षा जास्त असणाऱ्या वाहतूकीची रक्कम | एकूण वाहतूकीची निव्वळ देय रक्कम (रु.) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | १ | २ | ३ | ४ | ५ | ६ | ७ | ८ | ९=६*८ | १० | ११ | १२=६*१०*११ | १३=९+१२ |
| | | | | | | | | | | | | | |

# जोडपत्र-२

## महाराष्ट्र शासन

**तात्काळ/ महत्वाचे**

क्रमांक :खरेदी १०१७/प्र.क्र.१४०/नापु.२९
अन्न,नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
मंत्रालय विस्तार, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरू चौक, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २२ ऑगस्ट,२०१७.

प्रति,

१) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन लि., कनमूर हाऊस, नरसी नाथा स्ट्रीट,मुंबई-४०० ००९.

२) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित, आदिवासी विकास भवन, जुना आग्रा रोड, नाशिक-२.

३) महा व्यवस्थापक (महाराष्ट्र) भारतीय अन्न महामंडळ, ५ वा माळा, दत्तपाडा रोड, राजेंद्र नगर, बोरीवली (पूर्व), मुंबई -४०००६६.

४) सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगर जिल्हा वगळून).

विषय :-खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये "Colour Coding"केलेल्या गोण्याचा वापर करण्याबाबत.

संदर्भ :- संचालक ( PY-III) सार्वजनिक वितरण व्यवस्था, भारत सरकार, कृषि भवन, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्रमांक: १५(१)/२०१२-PY-III, दि. २७.०४.२०१७.

खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ साठी निळ्या रंगाचे कोडींग केलेल्या ( Blue Colour Coding ) गोण्यांचा वापर करण्याबाबतच्या केंद्र शासनाने दि. २७.०४.२०१७ च्या पत्रान्वये सूचना दिलेल्या आहेत. ( प्रत सोबत जोडली आहे.)

२. Stencil or Branding as per intenders requirements shall be in “BLUE” Colour.
तरी केंद्र शासनाच्या सूचनांप्रमाणे खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये गोण्यांच्या कलर कोडींगबसबत काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी, ही विनंती.

सही/-

( प्रवीण नलावडे )
अवर सचिव,महाराष्ट्र शासन

सहपत्र : वरीलप्रमाणे

प्रत माहितीसाठी सादर,

१) सर्व विभागीय आयुक्त,
२) सर्व उप आयुक्त (पुरवठा)
३) सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी
४) सर्व अन्नधान्य वितरण अधिकारी
५) वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न,नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई.
६) पुरवठा आयुक्तांचे कार्यालय, प्रशासकीय कुटीर कार्यालय क्र.५, कॉग्रेस जनरल मार्ग, मुंबई.

७) नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा (गो/वा), मुंबई.
८)कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई, ९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९) सर्व कार्यासने,अन्न, नागरीपुरवठा व ग्राहक सरंक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०)कार्यासन नापु.२९ संग्रहार्थ.

F.No. 15(1)/2012-Py.III
Government of India
Ministry of Food, Consumer Affairs & Public Distribution
Department of Food & Public Distribution

Krishi Bhawan, New Delhi
Dated 27 April, 2017.

To,
The Secretary,
Food & Civil Supplies Department,
Government of Andhra Pradesh, Assam, Bihar, Chattisgarh, Gujarat, Haryana, Himachal Pradesh, Jammu & Kashmir, Jharkhand, Karnataka, Kerala Madhya Pradesh, Maharashtra, Nagaland, Orissa, Punjab, Rajasthan, Tamil Nadu, Telangana Uttaranchal, Uttar Pradesh, West Bengal, Andaman & Nicobar Islands, Chandigarh, Delhi and Pondicherry.

Subject: Colour Coding of Gunny bags to facilitate identification of Crop-year of stock for KMS 2017-18.

Sir,

I am directed to say that it has been decided to adopt BLUE colour coding for gunny bags for KMS 2017-18. The colour coding will be in the manner indicated below.

1. Stencil or Branding as per indenters, requirements shall be in "BLUE" colour.

2. Marking or sticking on the mouth of the bag after filling the grain will be done by the FCI/State Agencies in "BLUE" colour.

3. For identification marking of marketing season, there will be Colour Coding strip/s on every Jute bag. Width of each strip will be of 4 threads. Each strip will be running along the length of the Bag and shall be in "BLUE" colour.

For bags to be supplied through Jute Commissioner of India

4. (i) Single strip is to be printed for bags to be supplied through Jute Commissioner of India. This single strip shall be printed at a distance of about 150 mm. away from other selvedge of the bag.

(ii) For supply of jute bags to Andhra Pradesh, Telangana, Tamil Nadu, Kerala and Karnataka through Jute Commissioner of India, an additional Black colour strip will be printed on each bag at a distance of about 150 mm. away from other selvedge of the bag.

For bags not purchased through Jute Commissioner of India

5. For bags not purchased through Jute Commissioner of India, two strips shall be printed on each bag. Each of two strips shall be printed at a distance of about 150 mm. away from the respective selvedges of each bag.

Yours faithfully,

Sd/-
(Brij Bihari Lal)
Under Secretary (Policy-III)

Copy to:-

1. Chairman, FCI, New Delhi.
2. E.D. (General). FCI, New Delhi.
3. E.D. (Procurement). FCI, New Delhi.
4. D.D.(QC), Deptt. of F& PD, New Delhi.
5. DG, DGS&D, New Delhi.
6. Jute Commission, Kolkata.
7. Chairman, IJMA, Kolkata.
8. DDG, DGS&D, Kolkata.

***********

# जोडपत्र-३

(खरीप हंगाम २०१६-२०१७ मध्ये खरेदी करावयाच्या तांदूळाचे विर्निदेश)
(खरीप हंगाम २०१७-१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या भाताचे ( धानाचे ) विर्निदेश )

**UNIFORM SPECIFICATIONS OF ALL VARIETIES OF PADDY**
**(KHARIF MARKETING SEASON 2017-18)**

Paddy shall be in sound merchantable condition, dry, clean, wholesome of good food value, uniform in colour and size of grains and free from moulds, weevils, obnoxious smell, *Argemone mexicana, Lathyrus Sativus* (Khesari) admixture of deleterious substances.

Paddy will be classified into Grade 'A' and 'Common' groups.

SHEDULE OF SPECIFICATION

| Sr. No. | Refractions | Maximum Limits (% ) |
|---|---|---|
| १ | Foreign matter<br>a) Inorganic<br>b) Organic | <br>1.0<br>1.0 |
| २ | Damaged, discoloured, sprouted and weevilled grains | 5.0* |
| ३ | Immature, Shrunken and shrivelled grains | 3.0 |
| ४ | Admixture of lower class | 6.0 |
| ५ | Moisture content | 17.0 |

* Damaged, discoloured, sprouted and weevilled grains should not exceed 4%

<u>N.B.</u>

१. The definitions of the above refractions and method of analysis are to be followed as per BIS 'Method of analysis for foodgrains' Nos. IS: 4333 (Part-I) : 1996, IS : 4333 (Part-II) : 2002, and "Terminology for foodgrains" IS: Nos. 2813 - 1995, as amended from time to time.

२. The method of sampling is to be followed as per BIS method for sampling of Cereals and Pulses IS: 14818 - 2000 as amended from time to time.

३. Within the overall limit of 1.0% for organic foreign matter, poisonous seeds shall not exceed 0.5% of which Dhatura and Akra seeds (*Vicia* species) not to exceed 0.025% and 0.2% respectively.

(खरीप हंगाम २०१७-२०१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या तांदूळाचे विर्निदेश)

UNIFORM SPECIFICATION FOR GRADE 'A' & 'COMMON' RICE

( KHARIF MARKETING SEASON 2017-2018)

Rice shall be in sound merchantable condition, sweet, dry, clean, wholesome, of good food value, uniform in colour and size of grains and free from moulds, weevils, obnoxious smell, admixture of unwholesome poisonous substances, *Argemone maxicana* and *Lathyrus sativus* ( Khesari) in any form, or colouring agents and all impurities except to the extent in the schedule below. It shall also conforming to prescribed norms under food Safety & Standards Act, 2006/ Rules prescribed thereunder:

SCHEDULE OF SPECIFICATION

| sr.no | Refractions | | Maximum limit (%) | |
|---|---|---|---|---|
| | | | Grade A | Commom |
| 1 | Brokens* | Raw | 25.00 | 25.00 |
| | | Parboiled/single parboiled rice | 16.0 | 16.00 |
| 2 | Foreign matter ** | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 0.5 | 0.5 |
| 3 | Damaged#/Slightly Damaged Grains | Raw | 3.0 | 3.0 |
| | | Parboiled/single parboiled rice | 4.0 | 4.0 |
| 4 | Discoloured Grains | Raw | 3.0 | 3.0 |
| | | Parboiled/single parboiled rice | 5.0 | 5.0 |
| 5 | Chalky Grains | Raw | 5.0 | 5.0 |
| 6 | Red Grains | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 3.0 | 3.0 |
| 7 | Admixture of lower class | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 6.0 | - |
| 8 | Dehusked Grains | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 13.0 | 13.0 |
| 9 | Moisture content @ | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 14.0 | 14.0 |

* Not more than 1% by weight shall be broken.

** Not more than 0.25% by weight shall be mineral matter and not more than 0.10% by weight shall be impurities of animal origin.

# Including pin point damage grains.

@ Rice (both raw and parboiled/single parboiled ) can be procured with moisture content upto a maximum limit of 15% with value cut. There will be no value cut up to 14%. Between 14% to 15% moisture, value cut will be applicable at the rate of full value.

****

NOTES APPLICABLE TO THE SPECIFICATION OF GRADE 'A' AND COMMON VARIETIES OF RICE

1. The definition of the above refractions and method of analysis are to be followed as given in Bureau of Indian Standard "Method of analysis for Foodgrains" No. IS: 4333(Part-I) 1996 and IS: 4333(Part-II) 2002 and ‘‘Terminology for foodgrains’’ IS: 2813-1995 as amended from time to time. Dehusked grains are rice kernels whole or broken which have more than 1/4 th of the surface area of the kernel covered with the bran and determined as follows:-

ANALYSIS PROCEDURE: - Take 5 grams of rice (sound head rice and brokens) in a petri dish (80 X 70mm). Dip the grains in about 20 ml. of Methylene Blue solution (0.05% by weight in distilled water) and allow to stand for about one minute. Decant the Methylene Blue solution. Give a swirl wash with about 20 ml. of dilute hydrochloric acid (5% solution by volume in distilled water). Give a swirl wash with water and pour about 20 ml. of Metanil Yellow solution (0.05% by weight in distilled water) on the blue stained grains and allow to stand for about one minute. Decant the effluent and wash with fresh water twice. Keep the stained grains under fresh water and count the dehusked grains. Count the total number of grains in 5 grams of sample under analysis. Three brokens are counted as one whole grain.

CALCULATIONS:

$$\text{Percentage of Dehusked grains} = \frac{N \times 100}{W}$$

Where N = Number of dehusked grains in 5 grams of sample

W = Total grains in 5 grams of sample.

2. The Method of sampling is to be followed as given in Bureau of Indian Standard "Method of sampling of Cereals and Pulses" No. IS: 14818-2000 as amended from time to time.

3. Brokens less than 1/8th of the size of full kernels will be treated as organic foreign matter. For determination of the size of the brokens average length of the principal class of rice should be taken into account.

4. Inorganic foreign matter shall not exceed 0.25% in any lot, if it is more, the stocks should be cleaned and brought within the limit. Kernels or pieces of kernels having mud sticking on surface of rice, shall be treated as Inorganic foreign matter.

5. In case of rice prepared by pressure parboiling technique, it will be ensured that correct process of parboiling is adopted i.e. pressure applied, the time for which pressure is applied, proper gelatinisation, aeration and drying before milling are adequate so that the colour and cooking time of parboiled rice are good and free from encrustation of the grains.

———————————————

**STANDARDS OF RISE FOR ISSUE TO STATE GOVERNMENTS/UT ADMINISTRATIONS FOR DISTRIBUTION UNDER TPDS AND OTHER WELFARE SCHEMES.**

Guidelines for issue/ disposal of wheat and rise have been issued vide Departments letter no. 8-2/98-DR III dated 27.01.1998 and 13.11.1998. Gist of standards of rise for issue to states / UTs for distribution under TPDS and OWSs alongwith undated illustrations for KMS 2017-18 is as under :

1. Ready issuable stocks are fit for human consumption which should conform the standards of Food Safety and Standards Act and Rules framed there under.

2. Rise stocks falling within A, B and C categories (categorization is best on damaged and discoloured grains) confirming to food safety norms and free from insect infestation are ready stocks. Ready stocks may be issued under TPDS and OWSs provided the refractions in respect of broken grains, chalky grains, red grains and dehusked grains are upto 20% in excess of the uniform specifications.

Illustration of maximum permissible parameters of ready to issue stocks of rise based on uniform specifications for KMS 2017-18 is as under:

| sr.no | Refractions | | Maximum limit (%) as per uniform specifications for Grade A & Common | Maximum permissible limit (%) for Grade A & Common |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Damaged Slightly Damaged Grains/ Pinpoint Damaged grains | Raw | 3 | 5 |
| | | Parboiled/single parboiled rice | 4 | 5 |
| 2 | Discoloured Grains | Raw | 3 | 7 |
| | | Parboiled/single parboiled rice | 5 | 7 |
| 3 | Broken | Raw | 25 | 30 |
| | | Parboiled/single parboiled rice | 16 | 19 |
| 4 | Chalky Grains | Raw | 5 | 6 |
| 5 | Red Grains | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 3 | 4 |
| 6 | Dehusked Grains | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 13 | 16 |
| 7 | Foreign matter | Raw/ Parboiled/single parboiled rice | 0.5 | 1.0 |

# जोडपत्र - ४

**तांदुळ जमा करण्यासाठी वापरावयाचा बारदाना केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार खालील प्रमाणे असावा.**

| अ.क्र. | क्षमता किलो | आकारमान (से.मि.) | वजन (ग्रॅम) |
|---|---|---|---|
| १. | ५० ( न्यु.बी. ट्वील बारदाना ) | ९४ X ५७ | ५८० |

//**************************//

२१

जोडपत्र - ४

U.K.S. Chauhan, IAS
Joint Secretary (Policy&FCI)
Ph. No.: 2338 2512
Fax No.: 2338 9358
Email: jspolicy.fpd@nic.in

सत्यमेव जयते

संयुक्त सचिव
भारत सरकार
उपभोक्ता मामले, खाद्य और सार्वजनिक वितरण मंत्रालय
खाद्य और सार्वजनिक वितरण विभाग
कृषि भवन, नई दिल्ली - 110001
JOINT SECRETARY
GOVERNMENT OF INDIA
MINISTRY OF CONSUMER AFFAIRS,
FOOD & PUBLIC DISTRIBUTION
DEPARTMENT OF FOOD AND PUBLIC DISTRIBUTION
KRISHI BHAWAN, NEW DELHI-110001

D.O.No.17(16)/2013-Py.I

October 7, 2013

Dear Mr. Deepak,

As you are aware, there are gaps in the flow of information about the procurement operations on day-to-day basis in various States in a particular season, which results in reporting of incorrect data of Central Pool procurement at various levels.

2. To overcome this problem, this Department has requested FCI to evolve an online procurement monitoring system (OPMS) for reporting and monitoring of procurement operations for wheat, paddy and coarse grains in the country on daily basis. Following data is planned to be managed through OPMS-

| | |
|---|---|
| **I** | **District level data** (to be filled by Revenue District Level Officers of various state agencies and Area Managers of FCI) |
| (i) | Commodity-wise total quantity procured in various Revenue Districts by each state agency or FCI on daily basis |
| (ii) | Commodity-wise quantity of procured stock of each commodity handed over to FCI in various Revenue Districts by the concerned state agency on daily basis (delivery of CMR in the case of procurement of paddy) |
| (iii) | Delivery of levy rice to FCI/state nodal agency by the millers in various Revenue Districts on daily basis (to be reported by the Area Managers or Revenue District-level Officers of the concerned state nodal agency) |
| (iv) | Entry of historical data of procurement for various commodities for previous two seasons, Revenue District-wise |
| **II** | **Data entry at State Level** |
| (i) | Names, addresses and details of contact persons of various state agencies involved in procurement operations in the State (one-time entry to be updated from time to time) |
| **III** | **Report generation** |
| | Software system should facilitate generation of following kinds of reports |
| (i) | District-level reports of procurement of each commodity by various agencies including FCI |
| (ii) | State-level reports of Revenue District-wise and agency-wise progress of procurement for various commodities |
| (iii) | Comparative reports on procurement operations for various commodities for the current and two previous years, Revenue District-wise |
| (iv) | Generation of national-level reports regarding on-going procurement operations for various commodities, state-wise and also comparative reports on procurement for the current season and two previous seasons |

Contd/-

एच-९७३३[५००-११-२०१५]-११

२२

: 2 :

3. It is planned that to begin with, the Area Managers of FCI will be feeding the data pertaining to all State Government agencies as well as of FCI on OPMS on day-to-day basis. For this purpose, it would be necessary that all the State agencies of your State, involved in procurement of wheat, paddy or coarse grains, designate one officer as Nodal Officer in each revenue District in the area of their operations and instruct that Nodal Officer to provide all required data through e-mail/fax or over phone to the concerned Area Manager of FCI on day-to-day basis so that data is continuously updated in OPMS without break or time lag. As operations of KMS 2013-14 have started, it is requested that immediate instructions may be given to all State agencies in this regard and they should immediately start providing required information to the Area Managers of FCI. In case there is any backlog of data for the current KMS, that may also be kindly provided by the Nodal Officers of the State procurement agencies to the Area Managers of FCI for making entries in OPMS.

4. In the next phase, we will be enabling the Nodal Officers of the State Government agencies themselves to feed the data in OPMS on day-to-day basis. For that purpose, a list of these Nodal Officers will be prepared and they will be provided login ID and password by NIC.

5. Considering the importance of the matter, your immediate attention and kind cooperation is solicited in this regard.

With regards,

Yours sincerely,

(U.K.S. Chauhan)

Shri Deepak Kapoor
Food Secretary,
Government of Maharashtra,
Department of Food & Public Distribution
Mantralaya Annexe,
Mumbai - 400032

एच-१७३३ -११जा

२३

**MOST IMMEDIATE**

No.192(29)/2007-FC.A/cs
Government of India
Ministry of Consumer Affairs, Food and Public distribution
Department of Food and Public Distribution

Krishi Bhavan, New Delhi
Dated the August 19, 2015

To

(1) The Principal Secretary/Secretary,
Food & Civil Supplies Department,
Governments of Andhra Pradesh, Assam, Bihar, Telangana, Chhattisgarh, Gujarat, Jharkhand, Karnataka, Kerala, Madhya Pradesh, Maharashtra, Orissa, Punjab, Rajasthan, Tamil Nadu, Uttar Pradesh, Uttarakhand and West Bengal.

(2) CMD, FCI, New Delhi

Subject: Procedure for submission of accounts, audited by auditors appointed by C&AG by State Governments in order to finalize procurement incidentals of State Agencies and economic cost of rice, wheat and coarse grains for the past years

Madam/Sir,

I am directed to refer to this Department's letter of even number dated 06.12.2008 and 16.09.2010 on the above subject vide which procedure for submission of final claims by the States and time limit for sending FCI's comments thereon was fixed to avoid delay and expedite finalization of accounts. Subsequently, keeping in view the inconvenience being faced by some State Governments and also simplify the procedure for expeditious submission of proposal for fixation of final rate of procurement incidentals/economic cost vide Joint Secretary(Policy & FCI)'s D.O. letter of even number dated 27.12.2013, proforma was partially modified to enable the States to submit the information expeditiously. Further, vide letter of even number dated 25.2.2015, State Governments were informed that the proforma circulated vide letter dated 27.12.2013 will be effective from prospective date.

2. Subsequently, while finalizing the proposals of some States, it has been observed that the documents required to be submitted along with proposal for fixation of final rate of procurement incidentals/economic cost still requires further modification. Similarly, it has also been observed that in case of heads like administrative charges, the items which should be booked or not to be booked are not quite clear. Accordingly, matter has been further examined in the Department and it has been decided to circulate a list indicating the documents which must be submitted along with the proposal to enable PI Cell of this Department to examine the proposal expeditiously and recommend realistic rates of various items of procurement incidentals. A list of documents required to be submitted along with the proposals (**Annex-I**) along with an illustrative list of items

एच-१७३३ -१२

which should be booked and not to booked under the head "Administrative Charges" is given at **Annex-II**. It may be noted that the list of documents is not exhaustive and, whenever required to prove the veracity of a claim, production of more documents will be insisted upon by the Department.

3. All State Governments are requested to strictly follow the guidelines given in para 2 above and issued earlier from time to time while submitting their proposals for fixation of final rates of procurement incidentals/economic cost.

4. While examining the proposals and sending their comments to this Department, all Regional Offices of FCI and FCI Headquarters are also requested to ensure that the proposals to be submitted by the State Governments in future should be in accordance with aforesaid instructions.

Yours faithfully,

( Manoj Kr. Gupta )
Director
Tel.No.011-2338 9436
Fax No.011-2338 9358

Copy to: ED (Proc), FCI HQ, New Delhi with a request to circulate it to all ED (Zones)/GM (Regions) for strict adherence to the above procedure.

----------

एच-१७३३ -१३अ·

# तांदुळ विश्लेषण अहवाल

## ( ANALYSIS REPORT OF RICE )

दिनांक:-

भाग “अ”

| मानके (REFRACTION) | टक्केवारी (PERCENTAGE) |
|---|---|
| १. तुटलेले दाणे (Brokens) | |
| अ) १/८ ते १/४ पर्यंत (Over १/८ the to below १/८) | |
| ब) १/४ ते ३/४ पर्यंत | |
| २. अन्य घटक (Foreign Matter) | |
| अ) सेंद्रिय (Organic) | |
| ब) असेंद्रिय (Inorganic) | |
| ३. क्षतिग्रस्त दाणे (Damaged Grains) | |
| ४. रंगहिन दाणे (Discolored Grains) | |
| ५. पांढरके दाणे (Chalky Grains) | |
| ६. लाल दाणे (Red Grains) | |
| ७. कमी दर्जाचे मिश्रीत दाणे (Admixture of lower Classes) | |
| ८. छिलका असलेले दाणे (Husky Grains) | |
| ९. ओलावा (Moisture Content) | |

भाग “ब”

| |
|---|
| १. भात गिरणीचे नाव व पत्ता :-........................................................................... |
| २. गुणवत्ता तपासणी केलेल्या तांदुळाचे<br>एकुण पोते व वजन........................................................................... |
| ३. स्विकृती पावती क्रमांक व दिनांक...................................................................... |

(स्वाक्षरी)
गुणवत्ता नियंत्रक तथा
प्राधिकृत उचल/वाहतुक प्रतिनिधी
जिल्हा..................................

क्रमांक-.........

## तांदुळ स्विकृती पावती

संदर्भ:-१) शासन निर्णय क्रमांक खरेदी-१०१७/प्र.क्र.१४०/ना.पु.२९, दि.०४ ऑक्टोबर, २०१७

दिनांक:- / /

A. हंगाम :-
B. यंत्रणेचे नाव :-
C. जिल्हा :-
D. भात गिरणीचे नाव व पत्ता :-

| अ.क्र. | तारीख | वाहन क्रमांक | गुणवत्ता तपासणी दिनांक | ज्या गोदामात तांदुळ पाठविण्यात आला त्या गोदामाचे नाव | तांदळाची प्रत | एकुण बारदाना संख्या | तांदळाचे निव्वळ वजन क्विंटल | शेरा |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| १ | २ | ३ | ४ | ५ | ६ | ७ | ८ | ९ |
| | | | | | | | | |
| | | | | | | | | |
| | | | | | | | | |

प्रमाणित करण्यात येते की, वर दर्शविलेली बारदाना संख्या .............एवढी असुन प्रती बारदाना वजन ५८० ग्रॅम प्रमाणे एकुण बारदान्याचे होणारे वजन .............. कमी करुन तांदळाचे निव्वळ वजन दर्शविले आहे.

गिरणी मालकाचे नाव
व सही

जिल्हा पुरवठा अधिकारी........
यांचे प्राधिकृत प्रितिनिधीचे
नाव व सही

# जोडपत्र-६
# प्रमाणपत्र

याद्वारे प्रमाणित करण्यात येते की,

१. आधारभूत किंमत योजनेंतर्गत खरेदी करण्यात आलेल्या धानाची भरडाई करुन प्राप्त CMR पैकी माहे --------------- ,२०१७ मध्ये ---------------------- मे.टन CMR वितरित करण्यात आला आहे.

२. उपरोक्त नमूद केलेला सीएमआर हो गुणवत्ता तपासणी करुन घेण्यात आला असून एफ ए क्यु दर्जाचा आहे.

३. सदर CMR महाराष्ट्र शासन व अन्न व सार्वजनिक वितरण विभाग, भारत सरकार मधील सामंजस्य करारानुसार राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा योजना, अंत्योदय योजना, इतर कल्याणकारी योजनेच्या लाभार्थ्यांनाच वितरित करण्यात आला आहे.

४. तसेच, उपरोक्त नमूद परिमाण हे पूर्णत : DCP अंतर्गत प्राप्त CMR चे असून यात भारतीय अन्न महामंडळाकडून उचल केलेल्या तांदूळाचा समसावेश नाही.

५. सदर तांदूळ हा बंदिस्त गोदामात साठवणूक करण्यात आलेला होता.

**जिल्हा पुरवठा अधिकारी/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी**